

Hinumegin markið

Hjartað slær fyrri Suðurslesvík, hóast tað ikki er nakað veruligt land, sigur 27 ára gamla Brigitta Seidel, sum roknar seg til tann danska minnilutan í Flensburg

ORD & MYNDIR:
DANIEL HØJGAARD

Flensburg

Húsin í gøtuni Am Teich minna um tey flestu í grannalagnum. Eini dupult-hús úr mürsteini í tveimum hæddum við garagu.

Inni er hvítt, reint og nossligt. Plakatr og persónligar myndir í glasi og rammu. Tað merktist, at her býr ungt fólk.

Í stovuni murrar ein týsk úrvarpsrødd úr hátalarum. »Boris Becker, Boris Becker« endurtekur røddin fleiri ferðir.

– Nú fingi týskarar høvdið fyrri seg aftur, heldur Brigitta skemtandi fyrri. At týski tennisleikarin Boris Becker hevur vunnið sína fyrstu stóru kapping í mong ár, er eftir øllum ikki dagsins hending í hennara verð.

Ein part av svarinum finnur tú kanska á stovuborðinum. Har liggur Flensburg Avis, blaðið hjá danska minnilutanum í Suðurslesvík, ella »i hele grænselandet, sum skrivað stendur.

Vit eru heima hjá Brigitta og Ralf Seidel í býarpartinum Tarup í Flensburg; skamt frá danska markinum. Vit eru í Týsklandi, men við øðrum fótinum í Danmark.

Danskur uppvøkstur

Brigitta er hálvur føroyingur. Mamma hennara, Bjørg, sum arbeiðir á einum donskum ellisheimi í Flensburg, er ættað úr Vestmanna. Pápin er týskari.

Hóast Brigitta er týskur ríkisborgari og hevur búð í Týsklandi síðani hon var barn, hevur uppvøksturin verið rættiliga danskur.

– Eg havi bæði gingið í donskum barnagarði, donskum skúla og á donskum fritíðarheimi. Skúlaárin vóru vit hvørja summarferiu hjá eini familju í Danmark, fyrri at læra danskt, sigur Brigitta á sín-um sermerkta danska máli.

– Í skúlanum fer øll undirvising fram á donskum, uttan í týskt-tímunum. Tá eg gekk í skúla tosaðu næmingarnir eisini ofta týskt sínámillum, hóast vit gingu í einum donskum skúla.

– Vanligir týskir næmingar kunnu harafturimóti sjálfir velja um teir vilja læra danskt, sigur hon.

– Við pápa haa vit altíð tosað týskt, hóast hann hevur lært seg danskt. Við mammu plagdu vit vanliga at tosa danskt, men tað er blivið meira blandað á

Brigitta og Ralf Seidel. Hann er týskari. Hon er hálvur føroyingur og hoyrir til danska minnilutan í Suðurslesvík

roynd og veru slær tað fyrri Suðurslesvík.

Hóast Suðurslesvík ikki er nakað veruligt land, ið finst á nøkrum heimsatlas, so er tað mitt land – mitt heim.

Eg hoyri til minnilutan í Suðurslesvík, og tað fari eg altíð at gera, sigur Brigitta avgjørd.

– Munurin á okkum og vanligum týskarum er mál-ið. Vit fylgja ikki bara við í tí, sum gongur fyrri seg hesumegin markið, men lesa eisini donsk bløð og siggja danskt sjónvarp.

Sita væl um sátt

Brigitta heldur, at týskarar og tey danskt sinnaða sita ógvuliga væl um sátt í Suðurslesvík.

– Vinalagið er sera gott. Týskararnir meta ikki tey danskt sinnaða sum teirra kappingameytar. Tú hoyrir ongantíð nakran siga, at tey, sum ganga í donskum skúla, tað sama kunnu sjúgva sær til Danmarkar. Vit duga eisini týskt, og vit hava okkara týsku vinfólk, sigur Brigitta, sum eins og mamman hevur týskan mann.

Sum dømi um góða vinalagið millum týskarar og tey danskt sinnaða nevnr hon hendingina fyrri nøkrum árum síðani, tá Danmark og Týskland møttust í EM-finaluni í fót bólti.

Eini 800 fólk vóru savnað í gøtunum í Flensburg. Stólar vóru settir út, so at fólk kundu fylgja við dystinum á sjónvarpsskíggjum. Har vóru bæði týsk og donsk fløgg, men øll sótu saman – týskarar og danir.

– Stemingurin var ógvuliga vinaligur. Týsku fót bóltssviðshaldsfólkini kunnu saktans bita frá sær, men har gekk alt sera friðaliga fyrri seg, hóast Danmark vann dystin.

Tað vóru eisini nógvir týskarar, sum tóku lut í donsku gleðini, sigur Brigitta, sum viðgongur, at hon sjálvt helt við Danmark.

– Hinvegin skrivur hon javnan til ommuna í Vestmanna og øll hini, og hon vonar at siggja meira til Føroyar í framtíðini.

– Eg fari ongantíð at gloyma Føroyar, sigur Brigitta, sum skilir føroyskt við einum góðum vilja.

– Ein partur av mær vil altíð vera føroyskur.

seinni árum, sigur Brigitta.

Danski minnilutin í Suðurslesvík hevur eisini sín egna studentaskúla. Í Flensburg liggur Duborg-skúlin, sum hevur meira enn 800 næmingar. Aftan á er ikki óvanligt at næmingarnir fara til Danmarkar at lesa, og systir Brigittu gongur t.d. á lærða háskúlanum í Odense.

Sjálv arbeiðir Brigitta í einum banka í Flensburg. Eitt lutvist danskt arbeiðs-pláss:

– Nógvi viðskiftafólk vænta at vit duga danskt. Tað kunnu vera fólk, sum búgva her ella fólk, sum koma úr Danmark.

Marknahandilin hevur altíð havt stóran týdning fyrri Flensburg. Nógvi danir koma higar at keypa bílgar vørur, og tí mugu fólk í tænastuvinnuni duga danskt, sigur Brigitta, sum heldur at málið hevur ein avgerandi leiklut, tá metast skal um, hvør ið hoyrir til tann danska minnilutan í Suðurslesvík.

Patriotisma

Eftir seinna heimsbardaga vónaðu mong í Suðurslesvík og í Danmark, at danska-týska markið fór at verða flutt longur suðureftir.

Hetta krav vann tó ongantíð frama, og Danmark og Týskland hava við árunum tryggjað rættindini hjá donsku og týsku minnilutanum í ávikavist Suðurslesvík og Suðurjyllandi.

Brigitta heldur, at tey danskt sinnaða í Suðurslesvík eru sera patriotisk:

– Eg kenni fólk, sum eru meira danskt sinnað enn danir eru. Fólk eru fús at vinda Dannebrog á stong og donsku fløgg standa ofta á borðinum, tá føðingardagur er.

– Summi eru so patriotisk, at tey ikki vilja tosa týskt, sum t.d. tá tey koma í bankan. Og ivaleyst er tað onkur, sum heldur, at Suðurslesvík átti at koma í danskar hendur aftur, sigur Brigitta. Hon heldur, at hetta mest eru eldri fólk, sum minnst fólkakævd-

una í 1920, tá ein greiður meiriluti av fólkinum í Flensburg og har um leiðir valdi at verða verandi undir Týsklandi.

– Men hví hava tey so verið verandi her. Tey kundu jú langt síðandi verið farin norður um markið, skundar hon sær at skoyta uppi.

Danski minnilutin í Suðurslesvík hevur sín egna flokk, Sydslesvigsk Vælgerforening, og Brigitta dylur ikki fyrri, at hon velur SSV.

– Vit hava tað sera gott her. Vit eru góðtíkin til fulnar, rættindi okkara verða virð og Týskland stuðlar danska arbeiðinum í Suðurslesvík, sigur Brigitta, sum heldur at tey danskt sinnaða eru nógv betur fyrri enn t.d. turkarnir.

Heimlandið er Suðurslesvík

– Hóast eg ikki eri danskur ríkisborgari, so slær hjarta mitt óivað meira fyrri Danmark enn Týsklandi. Men í

Suðurslesvík

* Norðasti landspartur í týska serstatinum Schleswig-Holstein; millum danska-týska markið og Kiel-veitina/Ejderánnan.

- * Gamalt danskt land. Syðsti partur av hertoga-døminum Slesvík. Korn undir Prøyssen og Evsturríki í 1864. Harnæst innlimað í Prøyssen. Eftir eina fólkakævd í 1920 fór Slesvík í tvíningar. Norðan fyrri verandi mark var ein greiður meiriluti fyrri Danmark. Men í Flensburg og í einum umráði sunnan fyrri dagsins mark, var ein minst liður týskur meiriluti. Markið varð flutt nakað suðureftir.
- * Dansk minnilutin í Suðurslesvík telur 50.000-60.000 fólk.
- * 62 danskir barnagarðar, 54 danskir skúlar (1987) og ein danskur studentaskúli í Flensburg. Undirvisingarmálið er danskt og danskir myndugleikar eru við til at fígga undirvisingina.
- * Sydslesvigsk Forening, SSV. Mentanarligur felagsskapur, ið virkar fyrri áhugamálinum hjá teimum danskt sinnaða. Umleið 19.000 limir.
- * Sydslesvigsk Vælgerforening, SSV. Politiskur flokkur, ið umboðar danska minnilutan og frisar. Eitt umboð í Landdegnum í Kiel, umframt umboð í amtsráðum og kommunustýrum. 26.600 atkvøður á Landdagsvalinum í 1988.
- * Danska kirkjan í Suðurslesvík. 43 skipaðar meingheittir, 24 prestastørv og umleið 6.500 limir (1988).